

זיכרונות האקדמיה ללשון העברית

כרך סו – סז

לשנים תשע"ט – תש"ף

האקדמיה ללשון העברית

ZIKRONOT HA'AQADEMYA LALLAŠON HA'IVRIT

(Proceedings of the Academy of the Hebrew Language)

Volume 66–67 for the years 2019–2020

©

The Academy of the Hebrew Language
Jerusalem 2022

העורך: ברק דן

©

כל הזכויות שמורות לאקדמיה ללשון העברית
ירושלים תשפ"ב

ISSN: 1565-8295

האקדמיה ללשון העברית, קריית האוניברסיטה,
גבעת רם, ת"ד 90004, ירושלים 9190401, טל' 02-6493555
דואר אלקטרוני: ivrit@hebrew-academy.org.il
אתר האקדמיה: hebrew-academy.org.il
אתר מונחי האקדמיה: hebrew-terms.huji.ac.il

סדר ועריכה במחשב: האקדמיה ללשון העברית
הדפסה: אלקופרינט בע"מ

תוכן העניינים

6		החברים באקדמיה
8		מנהלת האקדמיה
9		החלטות האקדמיה
	א. החלטות בדקדוק, 9 ♦ ב. הכתיב והתעתיק, 11 ♦ ג. החלטות במינוח ומילים בשימוש כללי, 11	

ישיבות המליאה

שנת התשע"ט

13		הישיבה השלוש מאות חמישים ותשע (שנט)
	א. הצעת תקציב האקדמיה לשנת 2019, 13 ♦ ב. דיון בהצעת מרכזי מישור לספר דקדוק חדש, 15	
27		הישיבה השלוש מאות ושישים (שס)
		הלימוד באנגלית באוניברסיטאות
36		הישיבה השלוש מאות שישים ואחת (שסא)
	א. הרצאת פרופ' שלמה אבינרי על העברית והאנגלית במסדרות להשכלה גבוהה, 36 ♦ ב. הודעה, 40 ♦ ג. מילים בשימוש כללי, 40 ♦ ד. אישור הודעת ועדת הדקדוק, 43 ♦ ה. התחדשות אתרי האקדמיה ללשון העברית, 47	
51		הישיבה השלוש מאות שישים ושתיים (שסב)
		בחירת חברים חדשים, 51
52		הישיבה השלוש מאות שישים ושלוש (שסג)
	א. הרצאת שטפן שורש "מהדורה ביקורתית מקיפה של החומש השומרוני: הצגת הכרך הראשון ודיון בכמה מן המסקנות שניתן להסיק ממנו", 52 ♦ ב. זואולוגיה: שמות העכבישנים, 53 ♦ ג. מינוח: מחל, 56 ♦ ד. מילים בשימוש כללי, 58	
62		הישיבה השלוש מאות שישים וארבע (שסד)
	א. אישור הדוחות הכספיים המבוקרים של האקדמיה לשנת 2018, 62 ♦ ב. מונחי הדין האזרחי, 64 ♦ ג. מילים בשימוש כללי, 68 ♦ ד. הודעה על ספר העומד להתפרסם, 72 ♦ ה. אישור זיכרונות האקדמיה לשנים תשע"ה-תשע"ח, 72 ♦ ו. אישור הודעת ועדת הדקדוק, 72	

שנת התש"ף

- 75 הישיבה השלוש מאות שישים וחמש (שסה)
 א. הרצאת פרופ' ידן דודאי "זיכרון היחיד, זיכרון הרבים: 3,300 שנותיו של הזיכרון התרבותי היהודי מנקודת מבטם של חוקרי הזיכרון – הגישה והממצאים ואתגר לחוקרי הלשון", 75 ♦ ב. דברים לזכר ישראל בן-דוד, 76 ♦ ג. הודעות על מינויים, 76 ♦ ד. הצעת תקציב האקדמיה לשנת 2020, 77
- 79 הישיבה השלוש מאות שישים ושש (שסו)
 א. הודעה על מינוי ועדה לבדיקת סגולותיהם של מועמדים לאקדמיה, 79 ♦
 ב. הרצאת מירון איזקסון "באיזו שפה מדברת השירה העברית החדשה", 80 ♦
 ג. דיווח על יום העברית, 80 ♦ ד. שמות קווצי העור, 81 ♦ ה. מונחים שונים, 84 ♦ ו. אישור הודעת ועדת הרקרוק, 91
- 94 הישיבה השלוש מאות שישים ושבע (שסז)
 א. אישור הרוחות הכספיים של האקדמיה לשנת 2019, 94 ♦ ב. שמות מדוזות, 96 ♦ ג. מינוח: תיקונים וערכונים, 97 ♦ ד. אישור הודעת ועדת הרקרוק, 98 ♦ ה. הודעה על ספר העומד להתפרסם, 100 ♦ ו. מילים בשימוש כללי, 100

דוחות

א. פעילות האקדמיה

- 107 1. ישיבות ואירועים
 א. המליאה והחלטותיה, 107 ♦ ב. יום העברית, 107 ♦ ג. כינוסים, ערבי עיון, התכנסויות, 108 ♦ ד. כלי התקשורת, 110 ♦ ה. פרסים, 111
- 111 2. הוועדות
 א. ועדות הקבע, 111 ♦ ב. הוועדה למילים בשימוש כללי, 112 ♦ ג. ועדות המינוח המקצועיות, 112

ב. מדורי האקדמיה

- 116 1. עובדי האקדמיה ונושאי התפקידים
- 119 2. מפעל המילון ההיסטורי ללשון העברית
 א. מדור הספרות העתיקה, 119 ♦ ב. המדור לספרות הגאונים, 119 ♦ ג. המדור לספרות התרגומים מערבית, 119 ♦ ד. מדור הספרות הרבנית של ימי הביניים, 119 ♦ ה. מדור ספרות העת החדשה, 120 ♦ ו. שונות, 120
- 122 3. המזכירות המדעית

124	4. קשרי קהל, השתלמויות, מרכז הדרכה
127	5. ייעוץ הלשון בתאגיד השידור הישראלי
128	6. מדור המחשוב
130	7. מדור ההוצאה לאור ופרסומי האקדמיה
132	8. הספרייה, הארכיון והמרכז למסורות ישראל
134	9. קידום הקמת מננה האקדמיה ללשון העברית

ת ק צ י ב הא ק ד מ י ה

135	התקציב לשנים 2019–2020
-----	------------------------

החברים באקדמיה¹

נבחר לחברי-יועץ בכ"ט בשבט התשע"ט	עוזי אורנג *מירון חיים איזקסון
[נפטר בא' במרחשוון התשפ"א]	אילן אלדר יואל אליצור שולמית אליצור סיריל אסלנוב חיים באר יהושע בלאו
[נפטר בי"ג בטבת התשפ"ב]	יעקב בן-טולילה **אהרן בר-אדון משה בר-אשר יוחנן ברויאר אסתר גולדנברג
נבחר לחבר מלא בכ"ט בשבט התשע"ט	חנוך גמליאל אהרן דותן עמינדב דיקמן
[נפטר בכ"ו באייר התשפ"ב]	**אברהם הולץ *אבנר הולצמן אבי הורביץ
[נפטר בג' בסיוון התשפ"ב]	יהודית הנשקה גיל הראבן יעקב זוסמן מלכה זמלי שמעון זנדבנק
נפטר בט"ו בתמוז התשע"ט	אפרים חזן אברהם טל אברהם ביץ יוסף יהלום
הופסקה חברותו בתמוז התש"ף	**יאן יוסטן

1. תאריך המינוי של החברים שנתמנו בשנים קודמות מופיע בראש הכרכים הקודמים של זיכרונות האקדמיה ללשון העברית.

* חבר-יועץ

** חבר כבוד

נבחר לחבר-יועץ בכ"ט בשבט התשע"ט

נפטר בכ"ג בטבת התש"ף

נפטר בכ' בטבת התשע"ט

**ג'פרי כאן
 חיים א' כהן
 *מרדכי כסלו
 קציעה כ"ץ
 *עירית לינור
 *אורי מור
 **טקמיצו מוראוקה
 מרדכי מישור
 אהרן ממן
 *יעקב מנצור
 שלמה נאה
 חיים סבתו
 **דב ספטימוס
 עמוס עוז
 יוסף עופר
 אמציה פורת
 משה פלורנטין
 שמואל פסברג
 **סטיבן ד' פראד
 שמא יהודה פרידמן
 שמחה קוגוט
 אלישע קימרון
 מנחם קיסטר
 דוד רוזנטל
 *יעל רשף
 אורה (רודריג) שורצולד
 **שטפן שורש
 **ראובן ריצ'ארד שטיינר
 *צרויה שלו
 *אבי שמידמן
 *אורי שמעוני
 שמעון שרכיט
 עפרה תירוש-בקר

מנהלת האקדמיה

מי' בניסן התשע"ח

משה בר-אשר – נשיא האקדמיה

אהרן ממן – סגן הנשיא

חיים כהן – עורך המילון ההיסטורי

יהודית הנשקה

יוסף עופר

עפרה תירוש-בקר

החלטות האקדמיה

א. החלטות בדקדוק

ההפניות לסעיפים שלהלן ניתנות לפי "החלטות האקדמיה בדקדוק", מהדורה רביעית, תשע"ח.

1. תיקונים ותוספות לכללי נטיית השם

א. כללי הקמץ (1.1)

- קמץ לאחר שווא נע באמצע המילה (ובכלל זה לאחר רצף שוואים) מתקיים בנטייה. למשל: דְּבַדְּבָן דְּבַדְּבָנִיכֶם, לֹוֹתְנִים לֹוֹתְנִיהֶם, שְׁלִשְׁאוֹת שְׁלִשְׁאוֹתֵיהֶם, דִּוְקָן דִּוְקָנָאוֹת, מִרְכָּה מִרְכָּאוֹת מִרְכָּאוֹת.
[הרחבת כלל ג] (שסו)
- המילים עֲנָנָה, נֶאֱצָה נוטות בביטול הקמץ: עֲנַנְתִּי, נֶאֱצַתִּי נֶאֱצַתוֹ נֶאֱצוֹתֵיהֶם. הערה: במקרא נטיית הרבים היא על דרך משקל פְּעֻלָּה: נֶאֱצוֹת, נֶאֱצוֹתֶיךָ. (תוספת לכלל ט(2)) (שסד)

דין הקמץ בנטיית כמה מילים שאולות

- בנטיית המילים סֶפְּנָן, סֶדְּן (מארמית, מן השורש סד"ד) הקמץ מתקיים (סֶפְּנָנִי, סֶדְּנִי) (תוספת לכלל יב(1)) (שסו)
- בנטיית שמות כגון לְבָקָן, גּוֹפָן, לוֹכְסָן הקמץ אינו מתקצר (אלא אם כן הם הוחרגו במפורש): לְבָקָנִי, גּוֹפָנִי, לוֹכְסָנִי. (תוספת לכלל יב(1)) (שסז)
- בנטיית המילה בְּלָדָר הקמץ מתקיים; בנטיית גִּזְבָּר, טַפְסָר – מתקצר. (כלל יב(2)) (שסא)
- בנטיית המילה השאולה מערבית נוֹזֵר הקמץ מתקיים (נוֹזֵרִים), אבל הוא מתקצר בנטיית המילה תַּמְסָח (תַּמְסָחִי). (שסו)

א. כללי הפתח (1.2)

- נטיית המילים מוֹדָג, סִנְסָן היא בחיריק – מוֹדְגִים, סִנְסָנִים – כבמקרא. (שינוי בכלל ב) (שסז)

2. ענייני תצורה וניקוד

- הטעמת שְׁכוּי בעברית ימינו מלרע. הערה: בכתבי יד מדויקים של המקרא הטעמת המילה מלעיל. [2.3.1] (שסא)

- לצד צורות הרבים הרגילות של שמות תואר מל"י, כגון פורים, יפהים (מן פורה, יפהה), אפשריות גם צורות ארוכות כגון פורים, יפהים. [2.3.9] [שסא]
- צורת הרבים של כְּבֶשֶׁה היא גם כְּבֶשׂוֹת וגם כְּבֶשִׁים. (שינוי החלטה) [שסא]
- הצורות לנוכחת הַנֶּךְ, עוֹדֵךְ טובות לשמש לצד הצורות המקראיות הַנֶּךְ, עוֹדֵךְ. [2.4.5] [שסא]
- צורת הרבים של מילים במשקל פִּיל שאין לה תיעוד במקורות תהיה בצירי מלא או בשווה וקמץ, למשל קִיץ – קִיְצִים או קִיְצִים, שֵׁיט – שֵׁיטִים או שֵׁיטִים. [שסד]
- מין צורת הרבים עֲשָׂרוֹת (כשם עצם) הוא נקבה: 'עשרות רבות של אנשים'. [שסד]
- שם התנועה – סְגוּל (ושם התואר סְגוּלִי). [שסד]
- גִּרְגֵר, גִּרְגֵר (המילה הכללית); גִּרְגֵר (שם צמח). [שינוי החלטה] [שסו]
- קְנֻמוֹן בנסמך: קְנֻמוֹן־ (הערה: במקרא קְנֻמוֹן־כֶּשֶׁם). [שסו]
- צֶבֶר (שם צמח; במקום צֶבֶר) [Opuntia, prickly pear]. [שסו]
- פְּתָגֶם, פְּתָגֶם (בגימ"ל דגושה או רפה). [שסז]
- דגש קל או רפיון בנטייה של שמות אחדים [תוספת לכללים כלליים (1.0) ולכללי הסגול (1.5 – כלל א)]:
 – נטיית היחיד של בָּגֵד, יָקָב: בָּגֵד בָּגְדִי אֲבֵל יָקָב יָקְבִי.
 – נטיית הרבים של אֶסְף, כֶּסֶף, נֶסֶךְ, צֶמֶד, רֶשֶׁף: אֶסְף אֶסְפִי, צֶמֶד צֶמְדִי – אֲבֵל כֶּסֶף כֶּסְפִי, נֶסֶךְ נֶסְכִי, רֶשֶׁף רֶשְׁפִי. הערה: במקרא גם רֶשְׁפִי.
 – נטיית הרבים של טָרַף: טָרְפִי. [שסז]

3. הפועל

השלמה לכללים בגזרת השלמים (3.1)

- צורת הבינוני של הפועל אָפַס היא אָפַס בלבד (ולא אופס). [תוספת לכלל א] [שסא]

שינוי בכלל מכללי הגרוניים בפועל (3.2)

- בבניין קל כשפ' הפועל היא אל"ף צורות נוכחת, נוכחים ונסתרים בפתח על דרך תִּאֲסָפִי יִאֲסָפוּ שבמקרא כשרות (לצד תִּאֲסָפִי יִאֲסָפוּ). [כלל ג(2)] [שסא]

חילופי גזרות בפעלים שונים (3.9)

- א. מן השורש החדש זו"ח נגזרים בעברית ימינו הפעלים זָח (כגון תזוח דעתו), הִזִיחַ. הפועל הִזַּח (מגזרת ע"ע) הוא הצורה הספרותית.
- ב. הפועל הִגַּס (מן השורש גס"ס) נוטה גם על דרך ע"ו (הִגִּיס) בשתי המשמעויות (גם הגסת הדעת וגם הגסת הקדרה).
- ג. השורש מש"ש בבניין נפעל נוטה על דרך ע"ו (נְמוֹשׁ).

[שסא]

5. מילים לועזיות

השלמות לכללי ניקודן של מילים לועזיות בלשוננו (5.2)

- [שסא] במילים לועזיות באות ג' [g] לא יסומן דגש קל, למשל: ג'וֹנָגָל.
לאחר אותיות מש"ה מסומן דגש חזק באות הראשונה של מילים ושמות לועזיים כבמילים עבריות, למעט בפ"א רפה ובכ"ף רפה, לדוגמה הַג'וֹנָגָל, הַז'קָט, הַצ'יָטָה, אבל הַפְנִיטְזְיָה, הַכְרוֹנִי (לצד הַכְרוֹנִי).
- [שסו]

ב. הכתיב והתעתיק

1. הבהרה והשלמה לכללי הכתיב המלא

- א. המילה ראשון בכל נטיותיה ונגזרותיה נכתבת גם בכתיב המלא בלי יו"ד. [הבהרה]
- [שסד]
- ב. צורת הנסמך בן נכתבת גם בכתיב המלא בלי יו"ד.
- [שסו]

2. השלמות לכללי התעתיק מלועזית לעברית

- א. אותיות ב, פ (וכן פ) בראש שמות זרים שומרות בדרך כלל על הגייתן זו גם אחרי אותיות וכל"ב. ואולם הרוצה לרפות אותן הרשות בידו, למשל: וּפְרִיז, בְּבְרִיטְנִיָה.
- ב. לאחר אותיות מש"ה מסומן דגש חזק כבמילים עבריות, למעט בפ"א רפה, למשל: מְגַ'קְרָטָה, שְׂצ'כִּיָה, מַת'ור אבל מְפִינְלָנְד.
- [שסא]
- [שסו]

3. הבהרה לכללי התעתיק מערבית לעברית

- בתעתיק המנוקד לא תנוקדנה ד, ת בדגש קל בראש המילה או אחרי שווא, למשל: דְחָלָאן, תּוֹפִיק, מְגַ'דֵל שְׁמֵס, אֶבְתְּסָאם.
- [שסא]

ג. החלטות במינוח ומילים בשימוש כללי

אישור מילונים ורשימות מונחים

1. משפט הדין האזרחי
הדין הפלילי (רשימה משלימה)
- [שסד, תיקונים: שסו, שסז]
- [שסד]

2. זואולוגיה

- שמות מחלקת העכבישנים
שמות קווצי העור (כוכביים, קיפודיים ומלפפוניים)
שמות מדוזות
- [שסג]
- [שסו, עדכונים: שסז]
- [שסז]

אישור מונחים יחידים

- מַחֵל (פסולת נוזלית שמנונית מעיבוד זיתים)
- [שסג]

- recidivism – מועדות
- intellectual developmental disability, – מגבלות שכלית התפתחותית – intellectual disability
- turntable – סובבן (מתקן לסיבוב קטרים)
- [שסד] orthogonalize [v.] – נצב – orthogonalization
- arborist – אילנאי (אדם העוסק בטיפוח עצים ובטיפול בהם)
- arboriculture – אילנאות
- נתר אפול (במקום נתר מאפל)
- skipping rope – דלגית (במקום דלגית)
- meridian (במקום מרידיאן) – [באסטרונומיה]
- undetectable – לא פרגלוי (בכלים הקיימים; כגון גידול לא בר-גילוי) – [בריאות הציבור]
- תחת סף הגלוי (בבדיקות הקיימות. בקיצור: תת-ספי; כגון עומס נגיפי
- [שסו] תת-ספי) – undetectable (בריאות הציבור)
- [שסז] אמה אזורחית, לאם אזורחי – civic nation (סוציולוגיה)
- אישור מונחים שהתקבלו במיזמים עם גורמי חוץ**
- podcast – הסכת
- הפשוו – "אפטר"
- [שסו] שופט מסך, שפוט מסך – VAR
- מילים בשימוש כללי**
- משחקן (gamer); משחקנות (gaming) (בתחום משחקי מחשב ומשחקי חוץ)
- עשין (maker) (ממציא ויוצר דברים); עשיןות (making)
- [שסא] הרצאת משרה (job talk) (הרצאה לצורך קבלה למשרת הוראה במוסד להשכלה גבוהה)
- האדרת מימנויות (upskilling), פיתוח והרחבה של מיומנויות של (עובדים)
- עלוי סמכות (escalation), העברה של עניין לטיפולו של דרג בכיר יותר במדרג ארגוני)
- משחוק (gamification), שימוש במאפייני משחק בהקשרים אחרים, כגון למידה ועבודה)
- [שסג] מערכת גומלין – ecosystem
- [שסד] מכונת ממקר – vending machine
- סמלון – emoji
- [שסז] דל-סכוי – underdog והיפוכו רב-סכוי – favorite